



---

## Kawęczyńska

---

**Dzielnice:** Praga Północ

**Osiedla:** Szmulowizna

**Atrybuty:** Nazwy własne Nazwy geograficzne Nazwy miejscowości polskich

**Rok utworzenia nazwy:** 1907

---

### Opis

**Kawęczyn** - wieś założona w XII w., należąca do dóbr Kamion, należącej z nadania książęcego do biskupa płockiego. Na przełomie XVI i XVII wieku (licząc łącznie ok. 120 ha) wszedł do klucza skaryszewskiego, a w 1796 roku, jako własność rządowa, został włączony do Ekonomii Warszawskiej. Na początku XIX w. działała tu karczma i cegielnia z piecem okrągłym systemu Hoffmana, którą 1827 roku połączono z fabryką wyrobów z terakoty (m.in. cegły i dekoracje wykorzystane do budowy Rogatek Praskich a także Teatru Wielkiego). Po upadku powstania styczniowego i uwłaszczeniu cegielnia stała się własnością miasta (przekształcona w 1866 roku w Kawęczyńskie Zakłady Cegielniane K. Granzowa) a wieś została włączona do gminy Wawer, pozostając podległą parafii Praga. Graniczyła wówczas na wschodzie z Dębem (konkretnie dzisiejszym Rembertowem), na południu z rządową wsią Wygoda, na zachodzie z wsią Grochów zaś na północy z wsią Ząbki. Powstała tu szkoła oraz kuźnia, działało kilka sklepów a ogólnie było ponad 50 gospodarstw. W 1916 roku, wraz z przyległymi Górkami Kawęczyńskimi, włączona została do Warszawy.

---

### Ciekawostki

Powstała w 1867. Były problemy z pisownią nazwy: Kawęczyńska, czy KawENczyńska. Nawet na rozkładach jazdy tramwajów w 1935 było przez en. Numery 10-22 należały do tramwajarzy, kupili oni parcele po korzystnych cenach.

#### Stan obecny:

Nr 2: Szkoła Podstawowa nr 30 im. Powstańców 1863 r. - zabudowania gimnazjum M. Roesnerowej (drugi adres Korsaka 10). Powstały ok. 1925 dla warsztatów stolarskich, wykupionych zaraz przez S.A. Centrum. W 1932 budynki przejęło gimnazjum i do 1935 zabudowa została przekształcona.

Zwane także szkołą tramwajową.

Powstała w 20-leciu międzywojennym dla szkół powszechnych 15 i 30. Do II wojny często gościli tu weterani powstania. 01.08.1944 gmach został zdobyty przez żołnierzy AK.

Nr 4: Kamienica. Powstała w 1912.

Nr 4a: Zgromadzenie Sióstr Albertynek Posługujących Ubogim. Zakład powstał w 1925, jako Przytulisko św. Alberta. Budynek rozebrano w 1984 i zbudowano nowy. Mieści się tu kuchnia i stołówka dla najbiedniejszych.

Nr 9\13: Zabudowania fabryczne. Powstały w 1925-30 dla 3 zakładów: fabryki kondensatorów, makaronów i farb drukarskich.

Nr 15: Dom. Powstał w 1905-6.

Nr 16: Zajeżdźnia Tramwajów Miejskich. Zbudowana w 1921-5 wg proj. Pawła Wędziagolskiego, Juliusza Dzierżanowskiego. Otwarcie nastąpiło 01.03.1925.

Wozownia. Duża hala na ponad 200 wagonów. 01.08.1944 została na krótko zajęta przez powstańców, jednak uciekający hitlerowcy wysadzili wnętrze w powietrze. Ocalała rzeźba Syrenki na elewacji. 20.06.1945 stąd wyjechał pierwszy powojenny tramwaj. Odbudowę zakończono 1950. Garażował tu również dar Wrocławia, wagon-żłobek, jeżdżący po ulicach w 1949-58. Wagon był ogrzewany, z kojcami i łóżeczkami i pielęgniarką. Rodzice jechali do pracy w drugim wagonie, odbierając dziecko przy wysiadaniu. Jeździł w godzinach 5-7 i 15-17 na trasie Stalowa Gocławek.

Nr 26: Oficyna Burkego. Drewniana oficyna powstała w 1900.

Nr 36: Fabryka Parowa Listew W. Domańskiego i St. Zabłockiego. Fabrykę założono w 1893. Dziś teren wykorzystywany jest od 1995 przez Wyższą Szkołę Menedżerską na campus.

Dom mieszkalny. Powstał w 1903.

Budynek produkcyjny. Powstał w 1912.

Nr 38: Warszawska Fabryka Drotu i Gwoździ. Powstała na pocz. XX w., budynki są z 1903 wg proj. Kazimierza Loewe. Po wojnie odbudowana i rozbudowana. Umieszczono tu wtedy Warszawską Fabrykę Sprężyn im. Karola Wójcika.

Nr 39: Kamienica. Powstała w 1911-2.

Willa Świętochowskich. Powstała w 1903 wg proj. K. Relicha. Należała do rodziny pisarza i publicysty Aleksandra Świętochowskiego. Dziś mieści się w podwórzu kamienicy i jest w stanie ruiny.

Nr 44: Fabryka Parowa Listew Na ramy i Do Tapet W. Domański i S. Zabłocki.

Nr 47: Kamienica. Powstała na pocz. XX w.

Nr 53: Kościół Najświętszego Serca Jezusowego. Powstał w latach 1907-39 wg proj. Łukasza Wolskiego, którego dzieło dokończył Hugon Kudera z fundacji księżny Marii Radziwiłł, wdowy po Michale Radziwille (od jego imienia powstała nazwa osiedla Michałów). Radziwiłłowie kupili w 1902 ten teren i przeznaczone na budowę bazyliki św. Pawła za Murami w Rzymie 24 bazaltowe kolumny. W 1904 papież Pius X pobłogosławił pomysł i rozpoczęto budowę. Kolumny przyjechały koleją w 1915 i ustawiono je wewnątrz. W 1917 kościół ukończono w wstanie surowym. 25.10.1919 erygowano tu parafię. Będąca cały czas w budowie świątynia otrzymała 23.08.1923 z rąk Piusa XI tytuł Bazyliki Mniejszej. 16.09 kardynał Kakowski konsekrował bazylikę. W 1931 opiekę nad bazyliką, zgodnie z życzeniem księżnej, oddano salezjanom. W czasie wojny kościół nie został

uszkodzony, kuchnia przykościelna wydawała wtedy ok. 1000 posiłków dziennie. W 1999 dostawiono wieżę, która pierwotnie będąc w planie Wolskiego, nie została wcześniej zrealizowana.

Do bazyliki prowadzą 23 stopnie, jest ona trzynawowa. Po lewej stronie w podcieniu mieści się krzyż, pochodzący z salezjańskiego kościoła św. Rodziny z ul. Lipowej, który został zniszczony w 1944.

Wnętrze powstało po wojnie przy współpracy z Stanisławem Marzyńskim. W prezbiterium mozaika przedstawiająca Chrystusa otoczonego postaciami przedstawiającymi Polskę i Kościół, wykonana przez o. Wincentego Kiljana w 1951-3. Ten sam salezjanin wykonał mozaiki świętych i błogosławionych. Małżeństwo Łucja i Józef Oźmini Jan Molga wykonali obrazy, portrety apostołów, portrety 12 papieży i stacje drogi krzyżowej. W lewej nawie kaplica NMP Wspomożycielki Wiernych z figurą Madonny z Turynu z 1933. Obok tablica upamiętniająca wizytę tu Piusa XI. Ołtarze boczne św. Jana Bosko, św. Antoniego, św. Franciszka, św. Małgorzaty Marii Alacque. Księżna również przekazała dary od Piusa X z 1903: jego piuskę, koloratkę, humerał i relikwiarz z kolcem z korony cierniowej Chrystusa. Wisi tu również sztandar wojsk radziwiłłowskich.

Klasztor. Powstał po wojnie, pełni rolę klasztoru i budynku parafialnego.

Dzwonnica. Powstała wg pierwotnego projektu dopiero w 1996-9. Wewnątrz dzwon podarowany przez księżną Marię, wykonany w Gdańsku w 1712 z fundacji Karola Radziwiłła. Podobno gdy nakazano uczcić dźwiękiem dzwonów śmierć Stalina w 1953, to pękło jego serce.

Bloki osiedla Szmulowizna. Powstały w 1969-75 wg proj. Jana Kalinowskiego.

Latarnie pastorały. Przedwojenne latarnie elektryczne.

Szyny tramwajowe.

**Data nadania nazwy:** 1907 rok

---